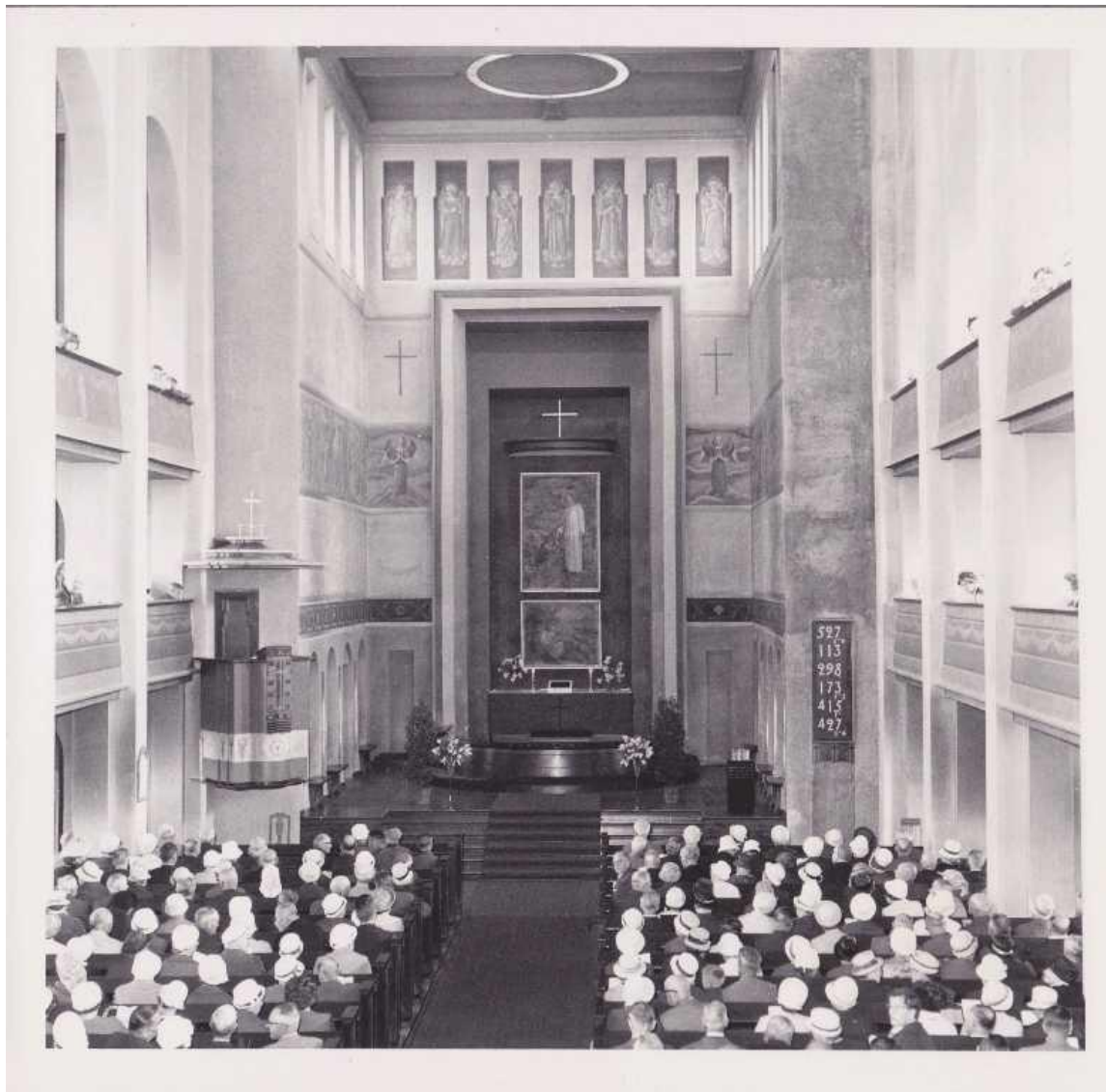

2. Syitä uskontojen muutoksille

Ydinsisällöt

Uskonnollisuuden luonne on muuttunut

1940-luvun jälkeiset muutokset

Modernisaatio

- 1900-luvulla alkanut yhteiskunnan muuttuminen entistä nykyaikaisemmaksi on vaikuttanut monin tavoin yksilöiden elämään:
 - Elinolot ovat parantuneet.
 - Varallisuus on lisääntynyt.
 - Koulutustaso on kasvanut.
 - Vapaa-aika on lisääntynyt.
- Modernisaation taustalla on erityisesti tekniikan, hallinnon ja demokratian kehittyminen.
- Modernisaatio näkyy kaikkein voimakkaammin kaupungeissa.

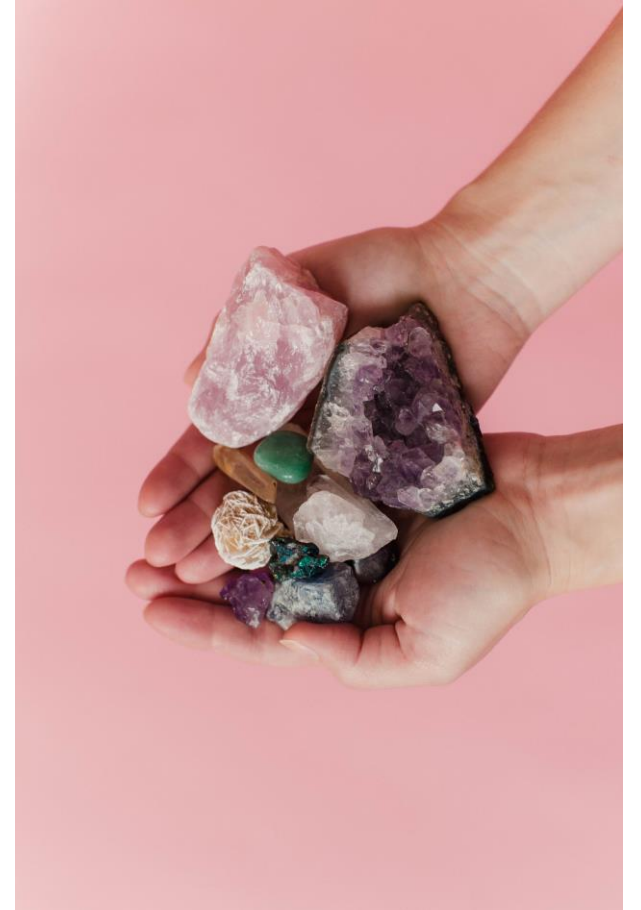

Maallistuminen ja sekularisaatioteoriat

- Maallistuminen eli sekularisaatio tarkoittaa uskonnon merkityksen vähenemistä yksilön elämässä tai yhteiskunnan eri toiminnoissa.
- Sekularisaatioteorioiden mukaan maallistuminen on modernisaation seurausta.
 - Modernisaation seurauksena ihmiset eivät enää tarvitse perinteitä ja ei-rationaalisia uskomuksia ja tapoja entiseen tapaan.
- Sekularisaatioteoriat ovat kuitenkin joutuneet kohtaamaan ongelmia:
 - Yhteiskunnallinen muutos ei edennyt muualla maailmassa länsieurooppalaisen mallin mukaan.
 - Lähi-idässä islamin asema ideologisena voimana on ollut nousussa.
 - Kommunististen järjestelmien romahtaminen johti monissa Itä-Euroopan ja Itä-Aasian maissa uskontojen aseman elpymiseen.
 - Perinteisen uskonnollisuuden tilalle on kasvanut kiinnostusta uudenlaiseen henkisyYTEEN.

Henkisyiden nousu

- Yksilöllisyyttä korostavaa lähestymistapaa uskontoon kutsutaan nykyään henkisyudeksi tai uushenkisyudeksi.
- Nykyajan eurooppalaiset ovat edelleen kiinnostuneita uskonnoista ja henkisistä arvoista, mutta uskonnollisuus on muuttanut muotoaan.
- Kristinuskosta vieraantumisen ei johda suoraan ateismiin.
- Nykyihmisellä on uudenlaisia tapoja ymmärtää ja löytää yhteys yliluonnolliseen ja pyhään.
- Ihmiset haluavat luoda yksilöllisen uskonnollisen polun erilaisista maailmankatsomuksellisista aineksista, ja perinteiset uskonnolliset ilmaisut menettävät merkitystään.

Sekularismi

- Sekularismilla tarkoitetaan uskonnon vaikutusvallan heikentämistä julkisen vallan piirissä.
- Sekularismin nousukausi oli 1800–1960-luvuilla.
- Merkittäviä sekularismiin perustuvia poliittisia toimenpiteitä toteutettiin esimerkiksi Neuvostoliitossa, Turkissa ja Kiinassa.
- Uskonnollisten yhteisöjen ja julkisen vallan sidoksen purkaminen on toisaalta antanut uskonnoille laajemman toimintavapauden.

Alankomaissa entisen kirkon tiloissa toimii nykyään kirjakauppa.

2000-luvun jälkisekulaari yhteiskunta

- Nykyisin sekularisaatioteorioiden katsotaan selittävän ainoastaan läntisen Euroopan kehityskulkua.
- Modernisaation tuottama maailmankatsomusten ja arvojen monimuotoisuus on myös lisännyt kiinnostusta uskontoja kohtaan.
- Jälkisekulaarilla uskonnolla tarkoitetaan tilannetta, jossa uskonnot ovat palanneet 2000-luvulla uudelleen osaksi yhteiskunnan julkista elämää.
- Kaikissa uskontoperinteissä on syntynyt liikkeitä, jotka pyrkivät vaikuttamaan myös yhteiskunnallisten muutosten etenemiseen.
- Merkittävä määrä maailman hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöistä on taustaltaan uskonnollisia.

Monet uskonnolliset yhteisöt ovat osallistuneet muun muassa ilmastonmuutoskeskusteluun.

USKONNOLLISTEN YHTEISÖJEN JÄSENMAÄRIÄ SUOMESSA

Kristinusko:

- Evankelis-luterilainen kirkko (3,7 milj.)
- Ortodoksinen kirkko (60 000)
- Katolinen kirkko (15 000)
- Vapaat suunnat, esimerkiksi:
 - Helluntailiike, kastetut (45 000)
 - Vapaakirkot (15 000)
 - Pelastusarmeija (1 500)
 - Adventtikirkot (5 000)
 - Baptistiyhdyskunnat (2 500)
 - Metodistikirkot (1 400)

Kristillisperäiset liikkeet:

- Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko (3 200)
- Jehovan todistajat (17 000)

Muut uskonnot:

- Islam (130 000*)
- Juutalaisuus (1 100)
- Hindulaisuus (12 000); maahanmuuttajat ja hindulaisperäiset liikkeet
- Buddhalaisuus (25 000*)
- Bahá'í (700)
- Länsimainen esoteria, esimerkiksi:
 - Teosofiset liikkeet (2 000)
 - Uushenkisyys (ei selväpiirteistä jäsenyyttä)
 - Vapaamuurarius (7 000)
- Uuspakanuus (500–1000)

*arvio

3. Uskonnon ja omantunnon vapaus

Ydinsisällöt

Etsi selitykset näille termeille

- perusoikeus
- ihmisoikeus
- positiivinen uskonnonvapaus
- negatiivinen uskonnonvapaus
- uskonnonvapauslaki
- valtionkirkko
- kansankirkko
- kirkollisvero
- elämänkatsomustieto
- uskonrauhan rikkominen
- julkisoikeudellinen yhteisö
- kulttivapaus

Etsi selitykset näille termeille

- perusoikeus = valtion takaama oikeus kansalaisilleen (s. 29)
- ihmisoikeus = kansainvälisiin sopimuksiin pohjautuvat oikeudet
- positiivinen uskonnonvapaus = oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa
- negatiivinen uskonnonvapaus = oikeus olla tunnustamatta ja harjoittamatta uskontoa
- uskonnonvapauslaki = valtion säätämä laki, joka turvaa uskonnonvapaudet ja luo edellytykset sen toteutukselle
- valtionkirkko = järjestelmä, jossa valtio sitoutuu tiettyyn uskontoon ja kirkko on osa valtion hallintoa (**ei Suomessa enää**)

- kansankirkko = kirkko, jolla on vakiintunut asema historian ja kulttuurin perusteella ja tiettyjä etuuksia
- kirkollisvero = ev. lut. ja ort. kirkon keräämä jäsenmaksu valtionverotuksen yhteydessä
- elämänkatsomustieto = vaihtoehto uskonnon opetukselle uskontokuntiin kuulumattomille
- uskonrauhan rikkominen = rikoslain osa, joka suojaa uskontokunnan pyhiä asioita julkiselta häpäisyltä
- julkisoikeudellinen yhteisö = taho, jolla on julkisia tehtäviä ja joka käyttää julkista valtaa (esim. vihkioikeus)
- kulttivapaus = uskonnot saavat itse päättää omista asioistaan (muita lakeja noudattaen)

Uskonnonvapaus maailmassa

- Uskonnonvapaus on vanhin maailmanlaajuisesti tunnustettu valtion takaama perusoikeus.
- Tunnetuin uskonnonvapauden määritelmä löytyy YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisesta julistuksesta.
- Enemmistö maailman valtioista on turvannut uskonnonvapauden lainsäädännössään.
- Uskonnonvapaus ei lainsäädännöstä huolimatta toteudu kaikkialla.

Positiivinen ja negatiivinen uskonnonvapaus

- Positiivinen uskonnonvapaus tarkoittaa oikeutta tunnustaa ja harjoittaa uskontoa (esim. uskontokasvatus).
- Negatiivinen uskonnonvapaus on vapautta elää ilman uskontoa ja jättäytyä kaikkien uskonnollisten yhdyskuntien ulkopuolelle (esim. uskonnottomat tilaisuudet koulussa).

Uskonnonvapaus Euroopassa

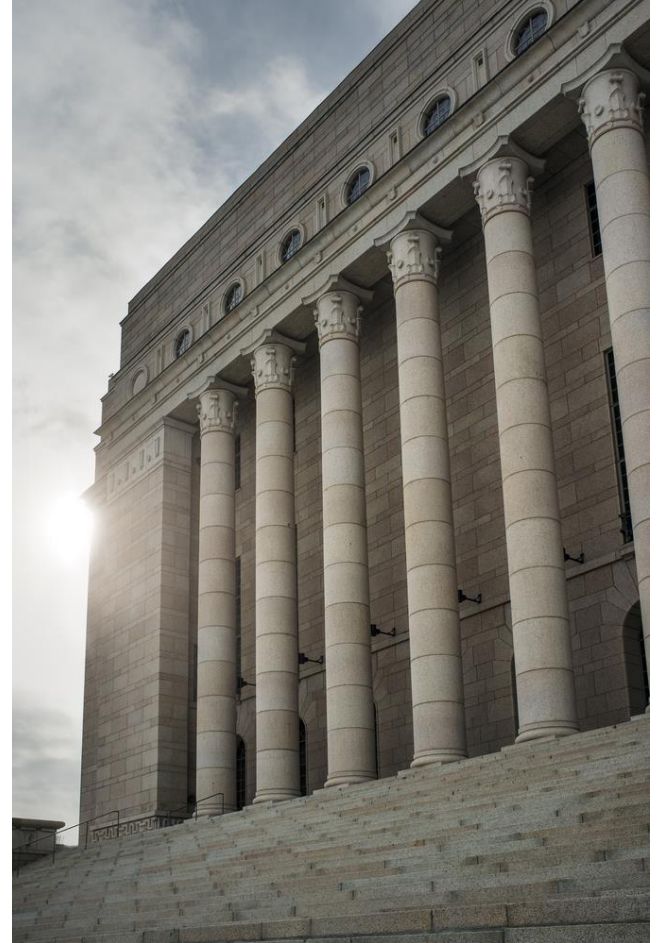
- Euroopalla on oma ihmisoikeussopimus, jolla taataan muun muassa ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapaus.
- Lissabonin perussopimuksessa (2007) uskonnonvapauskysymykset jätettiin pääosin sisäisesti ratkaistaviksi Euroopan Unionin jäsenmaissa.
- EU-kansalaiset voivat valittaa ihmisoikeusloukkauksista Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen.
- Suomi on hyväksynyt kaikki uskonnonvapautta sivuavat kansainväliset sopimukset.

Kuva: Adrian Grycuk / Wikimedia Commons

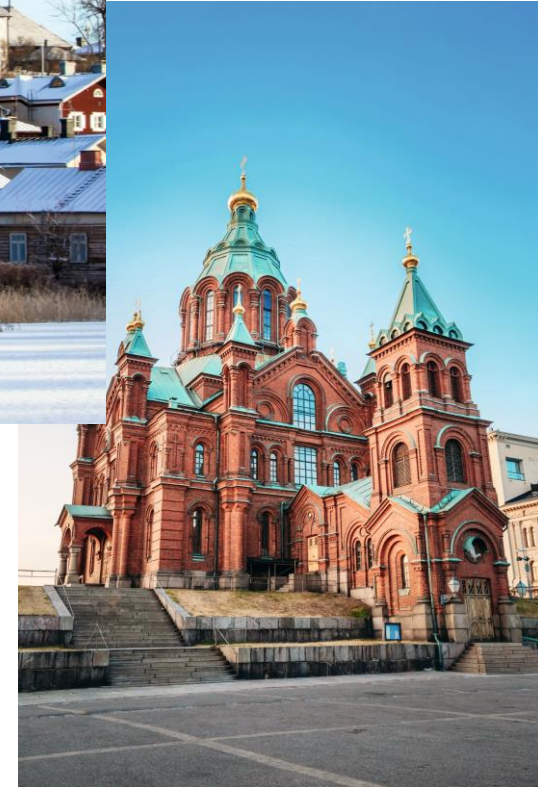
Suomen uskonnonvapauslaki

- Ensimmäinen uskonnonvapauslaki tuli voimaan 1923. Uusin laki on vuodelta 2003.
- Uskonto nähdään yksilön valintana ja osana suomalaista kulttuuriperintöä.
- Valtion on turvattava uskonnonvapaus ja luotava edellytykset sen toteutumiselle.
- Lain mukaan Suomi on tunnustukseton ja uskonnollisesti puolueeton.
- Suomessa ei ole valtionkirkkoa.
- Valtion ja evankelis-luterilaisen kirkon suhteet ovat kuitenkin kiinteät.

Suomen kansankirkot

- Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko ovat niin sanottuja kansankirkkoja historiallisen merkityksensä ja oikeudellisen asemansa takia.
- Kansankirkkoja koskevia erityispiirteitä:
 - Verotusoikeus
 - Luokitellaan julkisoikeudellisiksi yhteisöiksi
 - Kirkkolaki vahvistetaan eduskunnassa
 - Evankelis-luterilainen kirkko saa valtiolta korvausta yhteiskunnallisista tehtävistä, kuten hautaustoimen järjestämisestä

Yksilöä koskevia kysymyksiä

- Huoltajat päättävät yhdessä alaikäisen lapsensa uskonnollisen aseman, mutta 12–17-vuotiaat voivat muuttaa asemaansa vanhempiensa luvalla.
- Täysi-ikäinen saa päättää uskonnollisesta asemastaan itsenäisesti.
- Uskonnolliset yhdyskunnat saavat päättää, voivatko niiden jäsenet kuulua myös muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin.
- Yksilöllä on oikeus saada koulussa oman uskontonsa tai elämänkatsomustiedon opetusta.
- Yksilö saa noudattaa uskontonsa tapoja ja rituaaleja kotonaan, mutta ne pyritään huomioimaan myös julkisissa laitoksissa.

Uskonnollisiin yhteisöihin liittyviä kysymyksiä

- Uskonnollisen yhteisön perustamiseen tarvitaan vähintään 20 täysi-ikäistä jäsentä, jotka laativat perustamiskirjan.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy uudet rekisteröitävät uskonnolliset yhteisöt, jos niiden tarkoitus ja toiminta ovat lain mukaista.
- Rekisteröidyt uskonnolliset yhteisöt saavat tiettyjä oikeuksia, kuten suojan uskonrauhan rikkomiselta, ja ne voivat hakea vihkioikeutta.
- Uskonnollisten yhteisöjen uskonnonvapaus ilmenee kulttivapautena, ja ne voivat itse päättää omista sisäisistä asioistaan.
- Evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko ovat Suomessa julkisoikeudellisia yhteisöjä.
- Muut rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat voivat hakea toimintaansa tukea opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Väitteet

O = oikein ja V = väärin TAI vihreä lappu = oikein ja punainen lappu = väärin

1. Vuoden 2020 lopussa enää noin 50 % suomalaisista kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon.
2. Noin 20 % suomalaisista on ortodokseja.
3. Yksi kolmasosa suomalaisista ei kuulu mihinkään uskonnolliseen yhteisöön.
4. Suomessa on kaiken kaikkiaan noin 20 000 muslimia, vaikka he kaikki eivät ole rekisteröityneet islamilaisiin yhdyskuntiin.
5. Suomen helluntaikirkko on jäsenmäärältään yhtä iso kuin Suomen ortodoksinen kirkko.
6. Suomen katolinen kirkko on saanut paljon uusia jäseniä maahanmuuttajista.
7. Nykyisin ihmiset harjoittavat uskontoaan paljon enemmän yksilöllisesti kuin perinteisten uskonnollisten organisaatioiden ohjaamalla tavalla.

8. Suomessa uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistuminen on Euroopan alhaisinta tasoa.
9. Televisiojumalanpalvelukset ovat Suomessa suosittuja, ja niiden viikoittaiset katsojamäärät ovat miljoonan katsojan luokkaa.
10. Noin kolmasosa suomalaisista ilmoittaa rukoilevansa vähintään muutaman kerran kuukaudessa.
11. Päivittäin rukoilevista suomalaisista suurin osa on 65–79-vuotiaita.
12. Suomalaisista noin kymmenesosa lukee Raamattua muutamia kertoja kuukaudessa.
13. Suomalaisista 80 % ilmoittaa uskovansa Jumalaan.
14. Joka neljäs suomalainen ilmoittaa uskovansa jälleensyntymiseen.
15. Tärkein syy kuulua evankelis-luterilaiseen kirkkoon on tutkimusten mukaan kirkon tekemä auttamistyö.

16. Suomessa maaseudulla kuulutaan enemmän evankelis-luterilaiseen kirkkoon verrattuna kaupunkeihin.
17. Nykyäänkin suomalaisista lapsista kastetaan noin 80 %.
18. Kirkollisen vihkimisen suosio on laskenut, ja vain noin 40 % pareista vihitään nykyään kirkollisesti.
19. Suomessa on muihin Pohjoismaihin verrattuna vähemmän ihmisiä, joilla on kiinnostusta henkisyteen tai hengellisiin asioihin.
20. Sekularismi on erityisen voimakasta Suomessa verrattuna muihin Euroopan maihin.
21. Pohjoismaissakin on näkyvissä merkkejä uskonnon paluusta takaisin julkiseen elämään 2000-luvun kuluessa.

Oikeat vastaukset

1. Vuoden 2020 lopussa enää n. 50 % suomalaisista kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon. **VÄÄRIN**
2. Noin 20 % suomalaisista on ortodokseja. **VÄÄRIN**
3. Yksi kolmasosa suomalaisista ei kuulu mihinkään uskonnolliseen yhteisöön. **OIKEIN**
4. Suomessa on kaiken kaikkiaan noin 20 000 muslimia, vaikka he kaikki eivät ole rekisteröityneet islamilaisiin yhdyskuntiin. **VÄÄRIN**
5. Suomen helluntaikirkko on jäsenmäärältään yhtä iso kuin Suomen ortodoksinen kirkko. **VÄÄRIN**
6. Suomen katolinen kirkko on saanut paljon uusia jäseniä maahanmuuttajista. **OIKEIN**
7. Nykyisin ihmiset harjoittavat uskontoaan paljon enemmän yksilöllisesti kuin perinteisten uskonnollisten organisaatioiden ohjaamalla tavalla. **OIKEIN**

8. Suomessa uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistuminen on Euroopan alhaisinta tasoa. **OIKEIN**
9. Televisiojumalanpalvelukset ovat Suomessa suosittuja, ja niiden viikoittaiset katsojamäärät ovat miljoonan katsojan luokkaa. **VÄÄRIN**
10. Noin kolmasosa suomalaisista ilmoittaa rukoilevansa vähintään muutaman kerran kuukaudessa. **OIKEIN**
11. Päivittäin rukoilevista suomalaisista suurin osa on 65–79-vuotiaita. **OIKEIN**
12. Suomalaisista noin kymmenesosa lukee Raamattua muutamia kertoja kuukaudessa. **OIKEIN**
13. Suomalaisista 80 % ilmoittaa uskovansa Jumalaan. **VÄÄRIN**
14. Joka neljäs suomalainen ilmoittaa uskovansa jälleensyntymiseen. **OIKEIN**
15. Tärkein syy kuulua evankelis-luterilaiseen kirkkoon on tutkimusten mukaan kirkon tekemä auttamistyö. **VÄÄRIN**

16. Suomessa maaseudulla kuulutaan enemmän evankelis-luterilaiseen kirkkoon verrattuna kaupunkeihin. **OIKEIN**
17. Nykyäänkin suomalaisista lapsista kastetaan noin 80 %. **VÄÄRIN**
18. Kirkollisen vihkimisen suosio on laskenut, ja vain noin 40 % pareista vihitään nykyään kirkollisesti. **OIKEIN**
19. Suomessa on muihin Pohjoismaihin verrattuna vähemmän ihmisiä, joilla on kiinnostusta henkisyteen tai hengellisiin asioihin. **VÄÄRIN**
20. Sekularismi on erityisen voimakasta Suomessa verrattuna muihin Euroopan maihin. **VÄÄRIN**
21. Pohjoismaissakin on näkyvissä merkkejä uskonnon paluusta takaisin julkiseen elämään 2000-luvun kuluessa. **OIKEIN**